

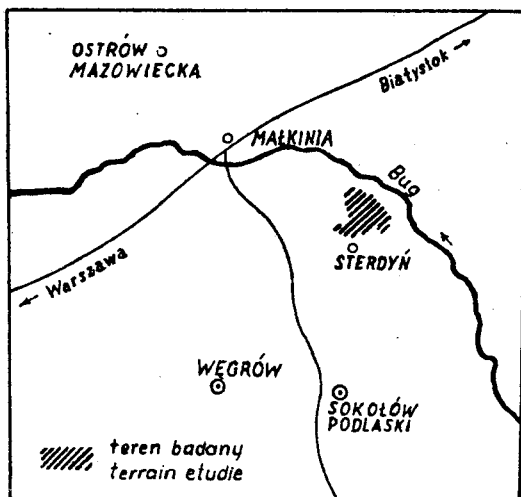
JADWIGA MICKIEWICZ

Materiały do flory mszaków Podlasia. Uroczysko Sterdyń w powiecie Sokołów Podlaski — Matériaux concernant la flore bryophytique de Podlasie. Complexes forestiers de Sterdyń, district Sokołów Podlaski

Wpłynęło 10. II. 1960

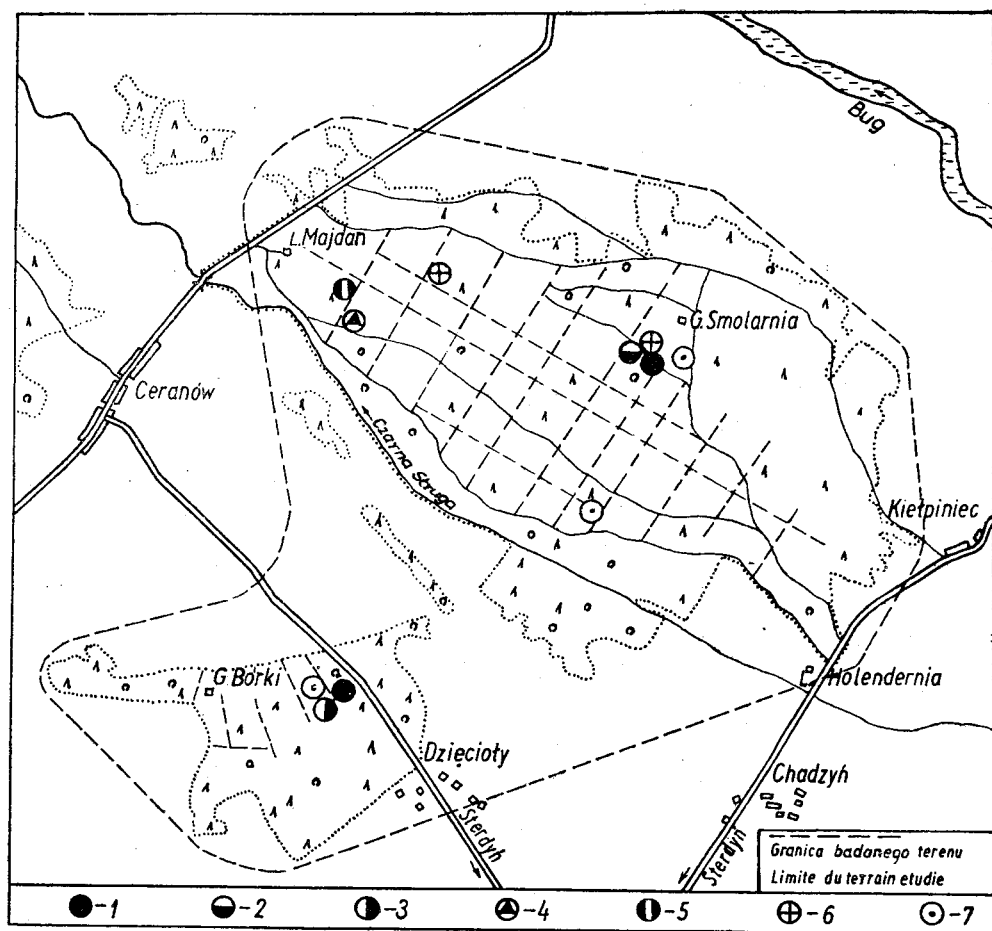
Praca ta jest dalszym ciągiem badań briologicznych, podjętych przeze mnie w 1956 r. na terenie Podlasia, które obejmowały wówczas obszary położone na zachód od Ceranowa. Obecnie podaję listę gatunków mszaków dla Uroczyska Sterdyń. Są to obszary leżące na wschód od Ceranowa w powiecie Sokołów Podlaski. Stanowią one dość duży kompleks leśny o powierzchni około 3500 ha, z czego 80% lasów stanowi dobrze zachowany drzewostan sosnowy w wieku 50—100 lat. Gleby są tu piaszczyste z niewielką domieszką gliny. Obszary te, ze względu na swą niewielką atrakcyjność i niedogodną komunikację, nie były dotychczas obiektem badań florystycznych.

Spotyka się tu dość liczne zagłębienia, o wysokim poziomie wody gruntowej, która dochodzi niekiedy do samej powierzchni gleby. Oczka takie mają bardzo urozmaiconą florę mszystą — lustro wody pokrywają delikatne plechy *Riccia fluitans* i masowo występują gatunki: *Calliergon giganteum*, *Calliergonella cuspidata*, *Climacium dendroides*, *Drepanocladus fluitans*, *Sphagnum squarrosum*. Na śródleśnych mokradłach w Uroczysku Borki występuje dość pospolicie ciekawy subatlantycki gatunek *Aulacomnium androgynum* — zawsze z rozmnożkami — pokrywając butwiejące pnie i murszejące

Ryc. 1. Mapa sytuacyjna Uroczyska Sterdyń
Fig. 1. Situation des complexes forestiers de Sterdyń

wilgotne gałęzie. W okolicach Warszawy gatunek ten nie jest rzadki, a w Puszczy Kampinoskiej nawet dość częsty. Dotychczasowe stanowiska wskazują, że jest on bardziej pospolity w zachodniej części kraju; ku wschodowi staje się coraz rzadszy. Najbardziej wysunięte ku południowemu wschodowi stanowisko tego gatunku znane jest z terenów Rostocza (Lisowski 1958).

Ryc. 2. Rozmieszczenie niektórych ciekawszych gatunków mchów na Uroczysku Sterdyń
 1 — *Aulacomnium androgynum*, 2 — *Mnium hornum*, 3 — *Scleropodium purum*, 4 — *Mnium punctatum*, 5 — *Mniobryum albicans*, 6 — *Physcomitrium eurystomum*, 7 — *Orthodicranum flagellare*
 Fig. 2. Distribution des quelques espèces de Mousses dans les complexes forestiers de Sterdyń

Do gatunków rzadkich, które na terenie Uroczyska Sterdyń osiągnęły wschodni kres zasięgu, zaliczyć należy *Mnium hornum*, występujące licznie, ale tylko na jednym stanowisku pod gajówką Smolarnia, i *Scleropodium purum*, znalezione w lasach Uroczyska Borki.

Z innych gatunków występujących nielicznie na badanym terenie wymienić należy:

Mniobryum albicans, którego luźne, białawe darnie występują licznie w wilgotnym, przydrożnym rowie w oddziale 73, w towarzystwie *Bryum ventricosum* i *Pellia epiphylla*. Najbliższe stanowiska tego gatunku znane są z dorzecza Tyśmienicy (Jasnowski 1956). Według Hryniewieckiego (1937) w okolicach Warszawy notowany był przez Filipowicza, Dawida i Steinhauusa w latach 1881—1887, lecz są to stanowiska wymagające sprawdzenia. Wydaje się, że na niżu środkowej Polski gatunek ten jest raczej rzadki.

Mnium punctatum — gatunek pospolity na Pomorzu i w południowo-zachodniej części kraju; na niżu środkowej Polski występuje zupełnie sporadycznie, zwykle w niewielkiej ilości, wpłątany w darnie innych mchów. Na badanym terenie znaleziony w pobliżu Leśniczówki Majdan w towarzystwie *Aulacomnium palustre*, *Mnium undulatum* i *M. cuspidatum*.

Physcomitrium eurystomum — luźne, niewielkie skupienia tego gatunku znalezione na ścianie wilgotnego rowu w oddziale 74 i na mokradłach pod Smolarnią, zawsze z charakterystycznymi sporogonami. Najbliższe stanowisko *Physcomitrium eurystomum* notowane jest z terenu Puszczy Kampinoskiej (Rejment-Grochowska 1959). Znane są nieliczne stanowiska na Pojezierzu Pomorskim (Szafran 1957), z Wyżyny Śląskiej (Kuc 1956), z Tatr z Doliny Kościeliskiej (Kuc 1958). Obecne stanowisko jest wysunięte najbardziej na wschód na obszarze Polski z dotychczas notowanych.

Orthodicranum flagellare — murszejące pnie drzew porośnięte są często przez jego żółtozielone zwarte darnie, najczęściej z charakterystycznymi dla tego gatunku flagellami. Wydaje się, że na terenach Niżu Środkowopolskiego ten panborealny gatunek nie jest wcale taki rzadki, jak wskazują na to dotychczasowe dane, ponieważ na obszarze Mazowsza i Podlasia zbierany był już kilkakrotnie.

WYKAZ GATUNKÓW

Musci

1. *Fissidens taxifolius* (L.) Hedw. — nielicznie na gliniastej, mokrej ziemi, w Uroczysku Borki.

2. *Fissidens bryoides* (L.) Hedw. — nad cienistym, wilgotnym rowem, na śródleśnych mokradłach w pobliżu gajówki Borki.

3. *Pleuridium alternifolium* (Dicks.) Rab. — nad rowem przy szosie w Uroczysku Borki.

4. *Ceratodon purpureus* (L.) Brid. — bardzo pospolicie na skraju lasu, na piaszczystych, nasłonecznionych miejscach.

5. *Ditrichum homomallum* (Hedw.) Hampe — nad przydrożnym piaszczystym rowem pod Smolarnią.

6. *Dicranella heteromalla* (L.) Schimper — bardzo pospolicie na ziemi w lesie sosnowym, na brzegach śródleśnych dróg, ścianach wojennych okopów.

for. *sericea* (H. Mull. pro. var.) Mnk. — na ścianie rowu przy szosie w Uroczysku Borki.

7. *Dicranella cerviculata* (Hedw.) Schimper — na wilgotnej torfiastej ziemi przy drodze pod Smolarnią.

8. *Orthodicranum montanum* (Mull.-Hal.) Loeske. — dość często u nasady pni sosny, na próchniejącym drewnie w Uroczysku Borki.

9. *Orthodicranum flagellare* (Hedw.) Loeske. — na próchniejącym pniu świerkowym przy 4 linii oddziałowej, na mokradłach pod Smolarnią i w Uroczysku Borki.

10. *Dicranum undulatum* Ehrh. — bardzo pospolicie w runie lasów sosnowych.

11. *Dicranum scoparium* (L.) Hedw. — pospolicie na ziemi, u nasady drzew.

12. *Leucobryum glaucum* (L.) Schimper — bardzo pospolicie na torfiastych mokradłach, na brzegu łąk koło leśniczówki Holendernia.

13. *Pottia truncatula* (L.) Lindb. — na brzegu lasu Uroczyska Borki przy szosie do Sterdyni.

14. *Pottia intermedia* Furnr. — na ścianie rowu, przy szosie w Uroczysku Borki.

15. *Barbula unguiculata* Hedw. — na ścianie osypanego przydrożnego rowu w Uroczysku Borki.

16. *Rhacomitrium canescens* (Timm.) Brid. — dość często na skraju lasu, na piaszczystych miejscach za Smolarnią.

17. *Physcomitrium eurystomum* (Ness) Sendt. — dość licznie na ścianie wilgotnego rowu (oddział 74) oraz na mokradłach pod Smolarnią.

18. *Funaria hygrometrica* (L.) Sibth. — na popielisku na łące, przy 8 linii oddziałowej, bardzo licznie w towarzystwie *Marchantia polymorpha*.

19. *Georgia pellucida* (L.) Rab. — bardzo pospolicie na butwiejących pniach i korzeniach drzew.

20. *Leptobryum pyriforme* (L.) Schpr. — nad wilgotnym rowem w pobliżu leśniczówki Majdan.

21. *Pohlia cruda* (L.) Lindb. — na wilgotnej ziemi za drugim mostkiem od leśniczówki Majdan.

22. *Pohlia nutans* (Schreb.) Lindb. — bardzo pospolicie w runie lasów sosnowych, na mokradłach w towarzystwie *Bryum ventricosum* i gatunków z rodzaju *Sphagnum*.

23. *Mniobryum albicans* (Wahlb.) Limpr. — występuje bardzo licznie

w przydrożnym rowie (oddział 73) wraz z panującymi tam gatunkami z rodzaju *Bryum* i *Pellia epiphylla*.

24. *Bryum bimum* Dicks. — na brzegu wilgotnej łąki przy 4 linii oddziałowej.

25. *Bryum argenteum* L. — pospolicie na skraju lasu i śródleśnych drogach.

26. *Bryum inclinatum* (Sw.) Br. eur. — nielicznie na brzegu łąki przy 8 linii oddziałowej.

27. *Bryum capillare* L. — znaleziony kilkakrotnie przy drodze pod leśniczówką Holendernia, w lesie Uroczyska Borki.

var. *flaccidum* Br. eur. — często na próchniejącym drewnie, u nasady drzew.

28. *Bryum pallens* Sw. — nielicznie na torfiastych mokradłach pod Smolarnią, nad wilgotnymi rowami za gajówką Majdan.

29. *Bryum ventricosum* Dicks. — pospolicie na mokrych torfiastych łąkach, śródleśnych mokradłach, często z gatunkami z rodzaju *Calliargon* i *Mnium*.

var. *Duvalioides* Itzigs. — na torfowisku pod Smolarnią.

30. *Rhodobryum roseum* (Weis) Limpr. — nielicznie w wilgotnych partiach lasów mieszanych, w olszynach.

31. *Mnium punctatum* (Schreb.) Hedw. — na wilgotnej ziemi w pobliżu leśniczówki Majdan.

32. *Mnium cuspidatum* (L. Schreb.) Leyss. — pospolicie na całym terenie, na wilgotnej ziemi, u nasady drzew.

33. *Mnium undulatum* Weis. — często w lasach mieszanych, na mokradłach w olszynach.

34. *Mnium affine* Bland. — pospolicie w runie lasów mieszanych, przy śródleśnych drogach.

35. *Mnium rostratum* (Schrad.) Schwagr. — na brzegu mokrej łąki przy 8 linii oddziałowej w lesie olchowym, nielicznie.

36. *Mnium hornum* L. — wilgotne partie lasów liściastych pod Smolarnią, dość licznie.

37. *Mnium Seligeri* Jur. — dość często na śródleśnych łąkach, na mokradłach w Uroczysku Borki.

38. *Aulacomnium palustre* Schwagr. — bardzo pospolicie na mokrych łąkach, torfowiskach, pod leśniczówką Majdan, w Uroczysku Borki.

39. *Aulacomnium androgynum* (L.) Jur. — nielicznie na butwiejących pniach pod Smolarnią, znacznie częstszy w Uroczysku Borki.

40. *Philonotis caespitosa* Wils. — nielicznie w wilgotnym przydrożnym rowie w oddziale 74.

41. *Uloa ulophylla* (Ehrh.) Broth. — na pniu sosny przy 5 linii oddziałowej.

42. *Orthotrichum speciosum* Ness. — na korze wierzby, przy drodze za leśniczówką Majdan.

43. *Homalia trichomanoides* (Schreb.) Br. eur. — porastała bardzo obficie wraz z *Radula complanata* butwiejący pień drewna przy 5 linii oddziałowej.

44. *Climacium dendroides* (L.) Web. et Mohr. — bardzo pospolicie na wilgotnych łąkach, podmokłych, torfiastych miejscach, w lasach olchowych.

45. *Leskea polycarpa* Ehrh. — na pniu przydrożnej wierzby, nielicznie (oddział 71).

46. *Abietinella abietina* Br. eur. — często w suchych lasach sosnowych, na nasłonecznionych piaszczystych miejscach.

47. *Thuidium delicatulum* (L.) Mitt. — w miejscach wilgotnych (oddziały 71, 72), bardzo licznie na mokradłach pod Smolarnią.

48. *Thuidium recognitum* (Hedw.) Lindb. — nieczęsto na wilgotnej ziemi przy 4 linii oddziałowej oraz w pobliżu Smolarni.

49. *Thuidium tamariscifolium* (Neck.) Lindb. — nielicznie na mokradłach pod Smolarnią.

50. *Thuidium Philibertii* Limpr. — pospolicie na wilgotnych łąkach, najliczniej między 4 a 8 linią oddziałową.

51. *Campylium stellatum* (Schreb.) Loeske. — nad wilgotnym przydrożnym rowem (oddział 73).

52. *Amblystegium Juratzkanum* Schpr. — nielicznie na łące i u nasady drzew przy 6 linii oddziałowej.

53. *Amblystegium serpens* (L.) Br. eur. — często u nasady pni drzew, na próchniejącym drewnie, najliczniej w pobliżu leśniczówki Majdan i w Uroczysku Borki.

54. *Amblystegium riparium* (L.) Br. eur. — pospolicie na mokradłach, wilgotnych łąkach przy 4 linii oddziałowej w Uroczysku Borki.

55. *Calliergonella cuspidata* Kindb. — bardzo pospolicie na wilgotnych łąkach, w mokrych partiach lasów liściastych.

56. *Calliergon giganteum* Kindb. — często na mokradłach pod Smolarnią, w Uroczysku Borki, na wilgotnej łące przy 6, 8 linii oddziałowej.

57. *Calliergon stramineum* Lindb. — nielicznie na mokrej, torfiastej łące przy 8 linii oddziałowej.

58. *Drepanocladus aduncus* (Hedw.) Moenkm. — nieczęsto na mokrej łące przy 4 linii oddziałowej.

59. *Drepanocladus fluitans* (L.) Warnst. — bardzo pospolicie na mokrej łące (oddział 71) oraz na mokradłach w Uroczysku Borki.

60. *Drepanocladus vernicosus* (Lindb.) Warnst. — nielicznie na torfowisku pod Smolarnią.

61. *Brachythecium salebrosum* (Hoffm.) Br. eur. — na ścianie wilgotnego piaszczystego rowu przy 4 linii oddziałowej, na próchniejącym drewnie w Uroczysku Borki.

62. *Brachythecium rutabulum* (L.) Br. eur. — nielicznie na brzegu łąki przy 8 linii oddziałowej.

63. *Brachythecium rivulare* (Bruch) Br. eur. — na butwiejącym pniu w pobliżu leśniczówki Holendernia.

64. *Brachythecium albicans* Br. eur. — nad piaszczystym, trawiastym rowem za Smolarnią w kierunku leśniczówki Majdan.

65. *Brachythecium glareosum* (Bruch) Br. eur. — nielicznie przy drodze pod leśniczówką Holendernia.

66. *Brachythecium curtum* Lindb. — na ziemi w lesie sosnowym (oddział 124).

67. *Brachythecium velutinum* (L.) Br. eur. — często na ziemi w borze sosnowym, na próchniejącym drewnie, u nasady pni — oddziały 124, 128, Uroczysko Borki.

68. *Scleropodium purum* (L.) Limpr. — nielicznie, las sosnowy przy szosie w Uroczysku Borki.

69. *Eurhynchium Swartzii* (Turn.) Tobk. — często na próchniejącym drewnie, na wilgotnej ziemi przy 8 linii oddziałowej w Uroczysku Borki, w przydrożnym rowie pod Smolarnią.

70. *Eurhynchium Zetterstedtii* Stoerm. — dość często w miejscach wilgotnych, w runie lasów mieszanych na całym terenie.

71. *Pleurozium Schreberi* Mitt. — gatunek bardzo pospolity w lasach sosnowych, mieszanych, młodnikach.

72. *Dolichotheca silesiaca* (Seliger) Fleischer — nielicznie na humusie, częściej na próchniejącym drewnie, w oddziale 72, pod Smolarnią.

73. *Plagiothecium Roeseanum* (Hampe) Br. eur. — nad wilgotnym rowem u nasady olch, przy drodze pod Smolarnią.

74. *Plagiothecium neglectum* Mnk. — tylko pod Smolarnią na próchniejącym drewnie.

75. *Plagiothecium denticulatum* (L.) Br. eur. — nielicznie, na ścianie mokrego rowu (oddział 125), u nasady olch i na butwiejących pniach.

76. *Heterophyllum Haldanianum* (Grev.) Kindb. — dość licznie na próchniejącym pniu olchy pod Smolarnią.

77. *Platygyrium repens* (Brid.) Br. eur. — rzadko na pniach drzew.

78. *Pylaisia polyantha* (Schreb.) Br. eur. — nielicznie na korze drzew (oddział 73).

79. *Hypnum reptile* Rich. — butwiejący pień na mokradłach pod Smolarnią.

80. *Hypnum pallescens* (Hedw.) Br. eur. — nielicznie na korze wierzb pod Smolarnią.

81. *Hypnum cupressiforme* L. — pospolicie u nasady drzew, na butwiejących pniach.

var. *filiforme* Brid. — na pniach dębów pod Smolarnią.

82. *Hypnum ericetorum* Loeske. — nielicznie na humusie, u nasady drzew, w pobliżu leśniczówki Holendernia.

83. *Rhytidiadelphus triquetrus* Warnst. — często w runie wilgotnych lasów liściastych.

84. *Rhytidiadelphus squarrosus* Warnst. — bardzo pospolicie na mokrych, śródleśnych łąkach, nad brzegami rowów, w pobliżu leśniczówki Holendernia i Majdan.

85. *Hylocomium splendens* Br. eur. — gatunek bardzo pospolity w runie lasów iglastych.

86. *Buxbaumia aphylla* L. — często na ziemi w jasnych partiach lasów sosnowych, oddziały 124, 128.

87. *Atrichum undulatum* (L.) Web. et Mohr. — pospolicie w wilgotnych partiach lasów liściastych, mieszanych, na brzegu łąk.

88. *Polytrichum piliferum* Schreb. — licznie na skraju lasu, piaszczystych drogach, ścianach wojennych okopów.

89. *Polytrichum juniperinum* Willd. — w runie lasów sosnowych, nad rowem przy drodze do leśniczówki Holendernia.

90. *Polytrichum attenuatum* Menz. — dość pospolicie w wilgotnych partiach lasów mieszanych, na mokradłach pod Smolarnią.

91. *Polytrichum gracile* Dicks. — nielicznie na torfowiskach pod Smolarnią i w Uroczysku Borki.

92. *Polytrichum commune* (L.) Br. eur. — pospolicie na mokradłach na całym terenie.

93. *Sphagnum palustre* L. — często w podmokłych partiach lasów olchowych.

94. *Sphagnum magellanicum* Brid. — nielicznie na mokradłach pod Smolarnią.

95. *Sphagnum squarrosum* Pers. — występuje masowo w olszynach, na torfowiskach, na całym terenie.

96. *Sphagnum fimbriatum* Wils. — dość pospolicie w oddziale 75.

97. *Sphagnum nemoreum* Scop. — dość licznie na mokradłach pod Smolarnią.

98. *Sphagnum cuspidatum* Ehrh. — nielicznie nad mokrym rowem pod Smolarnią i w Uroczysku Borki.

Hepaticae

1. *Riccia fluitans* L. — bardzo pospolicie, w wilgotnych miejscach sezonowo zalewanych wodą, na mokradłach pod Smolarnią, w Uroczysku Borki na powierzchni niewielkich zbiorników wodnych.

2. *Riccia glauca* (L.) Lindb. — dość licznie na skraju lasu Uroczyska Borki.

3. *Marchantia polymorpha* L. — pospolicie na ścianie mokrego rowu przy 8 linii oddziałowej, na skraju łąk pod leśniczówką Holendernia.

4. *Pellia epiphylla* (L.) Dum. — znaleziona kilkakrotnie w przydrożnym rowie (oddział 72, 73).

5. *Plagiochila asplenioides* (L.) Dum. — nielicznie na mokradłach pod Smolarnią.

6. *Solenostoma crenulata* Steph. — dość często na gliniastym podłożu, na ścianie przydrożnego rowu za drugim mostkiem od leśniczówki Majdan.

7. *Scapania irrigua* (Nees.) Dum. — nad wilgotnym rowem (oddział 71).

8. *Ptilidium ciliare* (L.) Hampe. — często w runie suchych lasów sosnowych (oddział 125, 128).

9. *Ptilidium pulcherrimum* (Web.) Hampe. — bardzo pospolity epifit na pniach olch, brzoź i sosen, do wysokości 1,5 m.

10. *Lophocolea bidentata* (L.) Dum. — pospolicie na wilgotnej ziemi w rowach, przy drogach.

11. *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) Dum. — dość często na próchniejącym drewnie, u nasady drzew.

12. *Cephalozia bicuspidata* (L.) Dum. — często na ścianach wilgotnych rowów, na mokradłach pod Smolarnią, na murszejącym drewnie.

13. *Cephaloziella Starkei* (Funck.) Schiffn. — często na suchej piaszczystej ziemi, na brzegu lasu pod leśniczówką Holendernia.

14. *Calypogeia Meylanii* Buch. — dość licznie na mokrej torfiastej ziemi w Uroczysku Borki.

15. *Lepidozia reptans* (L.) Dum. — bardzo pospolicie na wilgotnej glebie, u nasady drzew, na murszejących pniach.

16. *Radula complanata* (L.) Dum. — pospolicie na korze drzew, częściej liściastych.

17. *Frullania dilatata* (L.) Dum. — znaleziona kilkakrotnie na pniach *Alnus glutinosa*.

18. *Lejeunea cavifolia* (Ehrh.) Lindb. — na pniach olch i butwiejącym drewnie pod Smolarnią.

Pani docent dr I. Rejment-Grochowskiej serdecznie dziękuję za sprawdzenie niektórych oznaczeń.

Z Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego

LITERATURA

1. Filipowicz K. 1881. Spis mchów, wątrobowców i porostów z niektórych stanowisk Królestwa Polskiego, a mianowicie z Doliny Ojcowskiej i Bentkowskiej, okolic Warszawy, Łukowa, Puław i Brześcia Lit. Pam. Fizjogr. 1.

2. Hryniewiecki B., Stefanowicz-Owczarska K., Rejmentówna I., Lublinerówna K. 1937. Mszaki Okolic Warszawy. *Planta Polonica* 6.
3. Jasnowski M. 1956. Mchy torfowisk w dorzeczu Tyśmienicy na Lubelszczyźnie. *Fragm. Flor. et Geobot.* 2 (2).
4. Jasnowski M. 1958. Mszaki w Rezerwacie „Cisowy Jar“ na Mazurach. *Ochrona Przyrody* 25.
5. Kuc M. 1956. Mchy Wyżyny Śląskiej. *Acta Soc. Bot. Pol.* 25 (4).
6. Kuc M. 1958. Bryological records from the Polish Tatra Mountains. *Revue Bryol. Lichen.* 27 (1—2).
7. Lisowski S. 1957. *Bryotheca Polonica*, fasc. XIX. Poznań.
8. Lisowski S. 1958. Notatki bryologiczne z Roztocza. *Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol.* 17 (7/1).
9. Łazarenko A. S. 1955. *Opriedieliteli listwiennych mchow Ukrainy*. Kijew.
10. Moenkemeyer W. 1927. *Die Laubmoose Europas*. Leipzig.
11. Podpěra J. 1954. *Conspectus muscorum europaeorum*. Praha.
12. Rejment-Grochowska I. 1950. Wątrobowce. Warszawa.
13. Rejment-Grochowska I. 1959. Nowe stanowiska mszaków dla okolic Warszawy. *Fragm. Flor. et Geobot.* 5 (2).
14. Schuster M. 1953. *Boreal Hepaticae. A Manual of the Liverworts of Minnesota and Adjacent Regions*. The American Midl. Natur. Notre Dame, Indiana.
15. Szafran B. 1957. Mchy (*Musci*). *Flora Polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych*. T. I. Warszawa.

RÉSUMÉ

Cette notice contient la liste des espèces de Bryophytes recueillies dans l'ensemble forestier de Sterdyń, district de Sokołów Podlaski.

Ce sont des bas-fonds de la Pologne centrale, d'une superficie de 3500 ha. environ, qui se trouvent dans la vallée du Bug, au nord-est de Varsovie.

On a indiqué sur la carte (Fig. 2) la distribution des espèces de mousses les plus intéressantes des terrains en question. Ce sont: 1-*Aulacomnium androgynum*, 2-*Mnium hornum*, 3-*Scleropodium purum*, 4-*Mnium punctatum*, 5-*Mnionbryum albicans*, 6-*Physcomitrium eurystomum*, 7-*Orthodicranum flagellare*.

Institut de Systématique et de Géographie des Plantes de l'Université de Varsovie, Warszawa